

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

**Agroenvironmentálně-klimatická opatření
Program rozvoje venkova 2014–2020**

Zatravnění orné půdy

**Informační materiál
pro zemědělce**

Vydalo Ministerstvo zemědělství
2. aktualizované vydání
Autor fotografií: Jiří Koptík
ISBN 978-80-7434-301-8
Praha 2016

1. Agroenvironmentálně-klimatická opatření

Úvod

Tato brožura je určena všem zemědělcům, kteří se chtějí něco dozvědět o dotacích trochu jinou formou. Klade si za cíl srozumitelně vysvětlit dotační opatření označovaná jako agroenvironmentálně-klimatická opatření (dále jen „AEKO“). Jedná se o poměrně rozsáhlý komplex různě zaměřených podopatření, jejichž podmínky jsou navrženy tak, aby motivovaly zemědělce k ochraně a zlepšení životního prostředí na zemědělské půdě. V AEKO se poskytují platby zemědělcům výměnou za službu společnosti. Ta spočívá v provádění podmínek AEKO, které jdou vždy nad rámec běžné zemědělské praxe. Svým nastavením AEKO chrání a zlepšují všechny složky životního prostředí, krajinu a její vlastnosti, přírodní zdroje a půdu a biologickou rozmanitost.

Aby byl dopad AEKO skutečně významný, je vstup do opatření podmíněn uzavřením pětiletého závazku hospodaření v souladu s danými podmínkami. Jedná se tedy o dlouhodobější kontrakt se státem, na jehož základě jsou zemědělci vypláceny dodatečné náklady a ztráta příjmu (např. z důvodu snížené produkce), které vznikají jako důsledek plnění podmínek. AEKO jsou spolufinancované Evropskou unií z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a Ministerstvem zemědělství z národních zdrojů.

Podpora AEKO (dříve označované jen zkratkou AEO – agroenvironmentální opatření) byla v ČR zavedena od roku 2004. Nejprve v rámci Horizontálního programu rozvoje venkova v letech 2004–2006 se závazky dobíhajícími až do roku 2010 a poté v rámci Programu rozvoje venkova 2007–2013. Poslední závazky byly v předcházejícím programovém období přijímány v roce 2013 (pouze zatravňování orné půdy), což znamená, že v letech 2015 až 2017 se bude u některých z Vás odehrávat souběh starých a nových závazků.

AEKO zahrnují v programovém období 2014–2020 osm podopatření (viz přehled níže). Některá podopatření se dále člení na tituly. Podopatření jsou zaměřena na různé zemědělské kultury a způsoby hospodaření. Obecně by se ale dalo říci, že každé podopatření sleduje alespoň jeden ze dvou hlavních cílů, a to snižování environmentálních rizik spojených s moderním zemědělstvím na jedné straně a zachování přírody a obdělávané krajiny na straně druhé. Jak jsou tyto dva cíle zastoupeny v opatření, závisí na dotyčné oblasti, kam jsou směřovány. Například v oblasti s intenzivní zemědělskou výrobou se opatření často zaměřují na snižování environmentálních rizik (např. zatravnění drah soustředěného odtoku snižující riziko eroze), ale mohou být také určena k ochraně přírody (např. zatravnění druhově bohatou směsí podporující biodiverzitu).

Přehled podopatření AEKO

Integrovaná produkce ovoce

Integrovaná produkce révy vinné

Integrovaná produkce zeleniny a jahodníku

Ošetřování travních porostů

Zatravňování orné půdy

Biopásy

Ochrana čejky chocholaté

Zatravnění drah soustředěného odtoku

Základní principy AEKO

Již bylo řečeno, že **uzavíraný závazek je pětiletý**. Do závazku vstupujete buď se všemi díly půdních bloků dané kultury (celofaremní podopatření integrovaná produkce ovoce a révy vinné) nebo jen s vybranými díly půdních bloků (ostatní podopatření). Podstatné je si před vstupem uvědomit, zda díl půdního bloku, se kterým do podopatření vstupujete, budete užívat a mít tedy evidovaný na sebe v LPIS minimálně do konce závazku. AEKO sice nabízí možnost pardonovaného snížení výměry v závazku, ale využití této možnosti je limitované.

Rovněž bylo v úvodu naznačeno, že v AEKO **je hrazena pouze taková činnost, která jde nad rámec běžné zemědělské praxe**. Běž-

nou zemědělskou praxi v AEKO ohraničují a definují základní závazné předpisy na národní a evropské úrovni. Předně se jedná o podmínky Cross Compliance, kterým se věnuje samostatně vydaná publikace. Dále sem patří také minimální požadavky na použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin, které jsou popsány níže. U některých podopatření se právě v důsledku běžné zavedené praxe stanovená dotace snižuje. Jde konkrétně o tato snížení:

- snížení dotace o 86 EUR/ha na dílech půdních bloků zařazených v podopatření ošetřování travních porostů¹, podopatření zatravňování orné půdy a podopatření zatravňování drah soustředěného odtoku, které se nacházejí v I. zónách zvláště chráněných území. Zákon o ochraně přírody a krajiny² zakazuje v I. zónách hnojit. Protože je v podopatření hrazena újma vznikající na výnosu píce zákazem hnojení, nelze ji logicky v I. zónách hradit, neboť zákaz hnojení je zde již stanoven na základě obecně platného právního předpisu. Nejde zde tedy o újmu vznikající na základě podmínky jdoucí nad rámec běžné praxe.
- snížení dotace o 86 EUR/ha na dílech půdních bloků zařazených v podopatření ošetřování travních porostů¹, podopatření zatravňování orné půdy a podopatření zatravňování drah soustředěného odtoku, které se nacházejí ve zranitelných oblastech dusičnany na zamokřených trvalých travních porostech (hlavní půdní jednotka

¹ Dotace se nesnižuje u titulů obecná péče o extenzivní louky a pastviny, trvale podmáčené a rašelinné louky a suché stepní trávníky a vřesoviště. U těchto titulů není v kalkulaci dotace zapracována újma za nehnojení.

² Zákon č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

65–76), jež nebyly meliorovány. Nařízení vlády stanovující podmínky pro hospodaření ve zranitelných oblastech dusičnany³ zakazuje na těchto travních porostech hnojit a nelze tedy tuto újmu hradit v AEKO.

V LPIS lze u každého dílu půdního bloku na záložce „Podrobné – AEO info – Ostatní údaje AEO“ zjistit, zda se na díl půdního bloku vztahuje výše uvedené snížení dotace.

Existuje základní princip, podporující pravidla pro veřejné výdaje v Evropské Unii, že žádné náklady na stejnou činnost nesmí být financovány z veřejných zdrojů dvakrát. Toto pravidlo se označuje jako **pravidlo dvojího financování**. Ministerstvo zeměděl-

ství v rámci schvalování podpory AEKO pro roky 2015–2020 identifikovalo několik rizik dvojího financování. Zásadní je uplatnění tohoto pravidla pro ekologicky hospodařící zemědělce, kterým se nově krátí některé dotace v podopatření ošetřování travních porostů. Toto snížení dotace v ošetřování travních porostů se neprovede na dílech půdních bloků, na kterých bylo strženo 86 EUR za zákaz hnojení v I. zónách zvláště chráněných území nebo ve zranitelných oblastech dusičnany. V případě podopatření zatravňování orné půdy nebo zatravňování drah soustředěného odtoku se ekologickým zemědělcům na zatravňovaný díl půdního bloku neposkytne dotace v ekologii. Stejně omezení platí ještě u kombinace podpory ekologického zemědělství a podopatření biopásy a ochrany čejky chocholaté.

³ Nařízení vlády č. 262/2012 Sb., v e znění pozdějších předpisů.

Složitým problémem je **vzájemná kombinovatelnost různých dotačních zdrojů**.

Obecně lze říci, že neplatí žádné omezení, které by bránilo kombinaci dotací na dílu půdního bloku v rámci přímých plateb (SAPS, ozelenění, podpory produkce) a AEKO. Rovněž některé plošné podpory z Programu rozvoje venkova (LFA, Natura 2000 na zemědělské půdě) jsou s AEKO kombinovatelné zcela bez omezení. Kombinovatelnost AEKO s opatřením ekologické zemědělství je možná, s výjimkou dílů půdních bloků zařazených v podopatření integrované produkce. Jak je již ale výše vysvětleno při kombinaci opatření ekologické zemědělství s AEKO se některé platby snižují z důvodu zabránění dvojímu financování. Kombinovatelnost podopatření AEKO na jednom dílu půdního bloku mezi sebou vzájemně je vyloučena povahou závazků

AEKO. Kombinovatelnost AEKO a dotačních zdrojů poskytovaných Ministerstvem životního prostředí je možná pouze pokud je hrazena jiná činnost, náklad nebo újma.

Minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin

Požadavky běžné praxe jsou, mimo jiné, vyjádřeny také zavedením podmínek minimálních požadavků pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Za plnění těchto podmínek, přestože znamenají omezení hospodaření, se neplatí, neboť jsou považovány za součást běžné zemědělské praxe.

Minimální požadavky pro použití hnojiv musí obsahovat kodex správné zemědělské praxe zavedený v souladu s nitrátovou směrnicí. Podstatné je to, že tyto vybrané podmínky

platí i pro zemědělské podniky nacházející se mimo zranitelné oblasti dusičnany.

Minimální požadavky pro použití přípravků na ochranu rostlin musí obsahovat obecné zásady integrované ochrany rostlin, požadavky stanovující povinnost mít oprávnění na používání přípravků a splnění závazku ohledně školení, požadavky na bezpečné skladování, kontrolu aplikačního zařízení a pravidla pro použití pesticidů v blízkosti vody a jiných citlivých lokalit. Všechny požadavky jsou stanoveny na základě platných národních právních předpisů.

Některé výše vyjmenované oblasti minimálních požadavků jsou již zavedené v Cross Compliance. Podmínky Cross Compliance musí plnit každý zemědělec požadující platbu v AEKO. Nejde tedy o to, že by některé oblasti nebyly pokryté. Prostě jen nejsou podmínky duplikovány. Tyto podmínky jsou v následujícím textu kurzívou.

Všichni žadatelé o podporu v rámci AEKO jsou povinni dodržet **minimální požadavky pro použití hnojiv**:

- vést a nejméně 10 let uchovávat evidenci o druhu, množství a době použití hnojivých látek – evidenci hnojení,
- dodržovat období zákazu použití dusíkatých hnojivých látek,
- dodržovat zákaz pěstování erozně nebezpečných plodin (kukuřice, sója, brambory, řepa, bob setý, slunečnice, čirok) na zemědělských pozemcích se sklonitostí převyšující 7°, jejichž jakákoli část se nachází ve vzdálenosti menší než 25 m od útvaru povrchových vod,
- dodržovat na zemědělských pozemcích zákaz použití dusíkatých hnojivých látek v případě nepříznivých půdních podmínek,

- zajistit při použití dusíkatých hnojivých látek rovnoměrnou aplikaci po pozemku,
- dodržovat zákaz použití dusíkatých hnojivých látek na orné půdě se sklonitostí převyšující 10° a na travních porostech se sklonitostí převyšující 12°; výjimkou je přívod dusíku výkaly a močí pasených zvířat a tuhá statková hnojiva a tuhá organická hnojiva, která musí být v případě orné půdy bez porostu do 24 hodin zapravena do půdy; podmínka zapravení do půdy se nevztahuje na plochy ponechaných sklíditelných rostlinných zbytků,
- dodržovat v blízkosti útvarů povrchových vod ochranné nehnojené pásy v šířce min. 3 m od břehové čáry.

Všichni žadatelé o podporu v rámci AEKO jsou povinni dodržet **minimální požadavky pro použití přípravků na ochranu rostlin a dalších prostředků na ochranu rostlin**:

- vést a nejméně 10 let uchovávat evidenci o používání přípravku na ochranu rostlin,
- zabezpečit nakládání s přípravky na ochranu rostlin odborně způsobilou osobou,
- podrobit kontrolnímu testování profesionální zařízení pro aplikaci přípravků na ochranu rostlin používané v rámci podnikání,
- uchovávat přípravky na ochranu rostlin v originálních obalech podle jejich druhů a odděleně od jiných výrobků a přípravků určených k likvidaci jako odpad a mimo dosah látek, které by mohly ovlivnit vlastnosti skladovaných přípravků,
- postupovat při aplikaci přípravků na ochranu rostlin v souladu s pokyny na ochranu vod a dodržovat omezení pro použití přípravků na ochranu rostlin v pásmu ochrany zdrojů podzemních vod nebo vodárenských nádrží.

2. Zatravňování orné půdy

Úvod

Podpora zatravňování orné půdy pokračuje i v novém programovém období. V České republice i nadále trvá nepříznivý poměr orné půdy k travním porostům. To s sebou přináší mnoho známých široce diskutovaných problémů jako je např. eroze, úbytek vody v krajině, znečištění vod dusičnany nebo ztrátu druhové rozmanitosti na zemědělské půdě. Zatravňování orné půdy nabízí řešení těchto problémů v podobě převodu orné půdy na travní porost. Podopatření je členěno na šest titulů, neboť lze zatravňovat třemi druhy směsí a pak se odlišuje zatravnění na dílech v blízkosti vody nebo v ochranných pásmech vodních zdrojů a zatravnění mimo tyto oblasti. Podporováno je nejen zatravnění klasickou směsí, ale také druhově bohatou nebo regionální travní směsí. Druhově bohaté směsi se v podpoře objevují poprvé a představují jistou alternativu k hůře dostupným regionálním směsím.

Proč vstoupit

K rozhodnutí, zda zatravnit, musí dojít každý z Vás sám. Toto rozhodnutí vede ke ztrátě příjmů z orné půdy minimálně po dobu závazku, což dotace kompenzuje. Důvodem k zatravnění bývá nejčastěji problém s erozí nebo ochrana vody. Nově může být motivem také snížení výměry orné půdy vzhledem k podmínkám ozelenění přímých plateb. Flexibilita v rozorání po ukončení závazku může mnoho z Vás motivovat k zatravnění ploch s dlouhodobě špatným výnosem. Dotační podpora zatravnění směřuje pochopitelně pouze na pozemky, které nebyly v minulosti travním porostem. Kontrola historie kultury

na dílu půdního bloku probíhá až k prvopočátkům LPIS (20. 4. 2004). V oblastech s vyšší ochrannou (zvláště chráněná území, Natura 2000, ochranná pásma národních parků) je podporováno zatravnění pouze druhově bohatou nebo regionální směsí. Oproti předchozímu programovému období již tedy nelze v těchto oblastech použít k zatravnění klasickou komerční směs. Důvodem nové podmínky je snaha o podporu a zachování druhové pestrosti lokalit v těchto oblastech. Použití vhodných směsí napomůže zvýšit druhovou pestrost těchto lokalit.

Vstupní podmínky

Podpora se poskytuje na díl půdního bloku s kulturou orná půda (standardní orná půda – označení v LPIS je R), který se nachází ve vybraných oblastech a nebyl v minulosti travním porostem.

Vybranými oblastmi, kde je podporováno zatravnění klasickou směsí se rozumí:

Více jak 50% výměry dílu půdního bloku leží ve zranitelné oblasti dusičnany.

- Více jak 50% výměry dílu půdního bloku je vymezeno jako silně nebo mírně erozně ohrožená plocha.
- Více jak 50% výměry dílu půdního bloku leží v ochranném pásmu vodních zdrojů.
- Díl půdního bloku leží ve vzdálenosti do 25 metrů včetně od vodního toku.

Vybranými oblastmi, kde je podporováno zatravnění druhově bohatou a regionální

směsí se rozumí díly půdních bloků, které leží z více jak 50% v zvláště chráněné oblasti, ochranném pásmu národního parku nebo oblasti Natura 2000 a zároveň splňují alespoň jedno z kritérií pro zatravnění klasickou směsí, která jsou popsána v odstavci výše.

Minimální výměra vstupu je 0,5 ha orné půdy. Tato výměra je součtová, tj. zatravňované díly půdních bloků mohou být i menší.

Roční výše podpory je 310 EUR/ha orné půdy zatravněné běžnou směsí. Pokud je díl půdního bloku v ochranném pásmu vodního zdroje nebo do 25 m od vodního útvaru sazba je 337 EUR/ha.

Roční výše podpory je 346 EUR/ha orné půdy zatravněné druhově bohatou směsí. Pokud je díl půdního bloku v ochranném pásmu vodního zdroje nebo do 25 m od vodního útvaru sazba je 385 EUR/ha.

Roční výše podpory je 400 EUR/ha orné půdy zatravněné regionální směsí. Pokud je díl půdního bloku v ochranném pásmu vodního zdroje nebo do 25 m od vodního útvaru sazba je 428 EUR/ha.

Pokud o podporu na zatravnění žádá ekologický zemědělec, pak již zatravněný díl půdního bloku není podpořen dotací v rámci ekologického zemědělství.

Pokud hospodaříte v 1. zóně zvláště chráněných území nebo na zemědělských pozemcích se zamokřenými půdami vymezenými hlavními půdními jednotkami 65 až 76, pokud nebyly meliorovány odvodněním, pak se dotace snižuje o 86 EUR/ha. Ztráta v 1. zóně zvláště chráněných území může

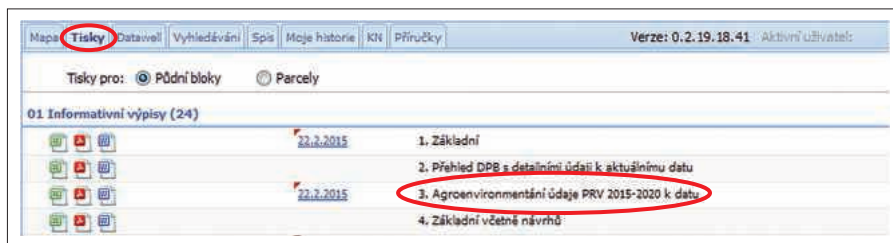
být kompenzována dotací poskytovanou v rámci dotačního opatření Natura 2000 na zemědělské půdě.

Přepočet na Kč se provádí podle směnného kurzu uveřejněného v posledním Úředním věstníku EU vydaném v kalendářním roce, který předchází roku, za který se dotace poskytuje.

Co je cílem podpory

Cílem podpory je účinná a trvalá ochrana půdy před erozí, vody před znečištěním, zvýšení druhové pestrosti a atraktivity krajiny. Dotace se poskytuje na plochu orné půdy, kterou v prvním roce zatravníte a po zbytek závazku udržujete jako travní porost. Zatravňovat můžete klasickou travní směsí ve volné krajině nebo druhově bohatou či regionální travní směsí, jste-li v oblastech s vyšší ochrannou. Složení druhově bohaté a regionální travní směsi schvaluje orgán ochrany přírody. Za druhově bohatou směs lze považovat travobylinnou směs semen, která nejsou získávána, množena a používána uvnitř stejné oblasti původu. V případě, že je při získávání osiva respektováno místo původu zdrojových rostlin, hovoříme o regionální travní směsi. Zatravňujete-li v blízkosti vody, je povinné zatravnit pás přiléhající k vodnímu toku o minimální šíři 15 m.

Zatravnění orné půdy znamená pro zemědělce vedle dodatečně vydaných variabilních nákladů na vysetí travního porostu také ztrátu příjmu z produkce na orné půdě. Současně se předpokládá, že zatravněný pozemek bude hospodářsky využíván pro produkci travní hmoty. Z tohoto důvodu je ztráta příjmů z orné půdy snížena o určitý příjem z produkce sena (plnohodnotná produkce sena se předpokládá až druhým

rokem). Jednorázové dodatečné náklady na výsev travního porostu (v rozdílné výši v závislosti na použité travní směsi) jsou přepočteny na rok trvání závazku. V případě zakládání travního porostu podél vodního útvaru se očekávají dodatečné náklady na mechanizaci v důsledku rozdílnosti prací spojených s hlavní plodinou na daném pozemku a zatravněnou plochou.

Využití LPIS

Kontrolu toho, zda je díl půdního bloku vhodný k zatravnění s dotační podporou můžete provést jednoduše v LPIS.

1. V LPIS je přehledu dílů půdních bloků vhodných k zatravnění věnován tisk č. 3 (Agroenvironmentální údaje PRV 2015–2020 k datu). Pokud je díl půdního bloku vhodný k zatravnění s dotací, najdete ve sloupci „vhodný k zatravnění“ slovo „ANO“.

2. Informaci o vhodnosti k zatravnění lze rovněž najít na konkrétním dílu půdního bloku na záložce „Podrobné“ v části „AEO info – Vhodnost k zatravnění 2015–2020“. Rovněž zde lze zobrazit zdrojové údaje pro výpočet vhodnosti k zatravnění.

3. Vhodnost k zatravnění lze graficky znázornit v mapě zapnutím žárovky v části „Dotace-Vhodnost k zatravnění“.

Stručný přehled podmínek podopatření

Do 31. 5.
založit travní porost vhodnou směsí čistosevem nebo do podsevu.

Do 30 dnů
od založení porostu provést změnu kultury v LPIS.

Hnojení
provádět pouze před založením travního porostu a herbicidy používat jen v prvních dvou letech a pouze bodově.

Založený travní porost v prvním roce ošetřit
minimálně dvěma sečemi s odklizením biomasy v termínech do 31. 7. a do 31. 10. Od druhého roku pást nebo sekat ve stejných termínech.

V případě pastvy
likvidovat nedopasky do 30 dnů od skončení pastvy.

Po dobu závazku
neprovádět rozorání nebo obnovu travního porostu. Přísev provádět v případě druhově bohatých nebo regionálních směsí pouze směsí stejného složení

Doklady prokazující
množství a kvalitu osiva uchovávat po dobu 10 let.

Podmínky minimální zemědělské činnosti

Všichni zemědělci žádající o některou z dotací na plochu, tedy i ti kteří žádají o podporu v AEKO, jsou povinni plnit podmínky minimální zemědělské činnosti. Bez splnění těchto podmínek je pozemek vyhodnocen jako nezpůsobilý a nemůže na něho být vyplacena dotace. Podmínky minimální činnosti byly od roku 2016 upraveny. Úprava se nejvíce dotýká hospodaření na trvalých travních porostech a travních porostech na orné půdě (G) a tedy i žadatelů v AEKO,

žadajících o dotaci v podopatření ošetřování travních porostů, zatravňování orné půdy a zatravňování drah soustředěného odtoku. Nově žadatelé o dotaci pro splnění podmínek minimální zemědělské činnosti na trvalých travních porostech a travních porostech musí do 31. července zajistit aby byl pozemek zemědělsky obhospodařován, tj. aby byla provedena seč s odklizením pokosené hmoty nebo pastva a likvidace nedopasků. V případě zatravněných ploch zařazených do AEKO jsou nedopasky likvidovány v termínu dle AEKO.

Podmínky podopatření

- **Do 31.5. založit travní porost vhodnou směsí čistosevem nebo do podsevu.**
  - Před vstupem do podopatření vyhodnoťte, do kterého titulu budete vstupovat. Využijte LPIS jako nápovědu. Pokud musíte zatravňovat druhově bohatou směsí nebo regionální směsí, dohodněte se předem s orgánem ochrany přírody na složení směsi. Orgán ochrany přírody Vám dohodnuté složení musí potvrdit na formulář. Zatravnění klasickou komerční směsí schvalování nepodléhá. Směs však musíte vysít do dvou let od data posledního odběru vzorku, který je uveden na úředních návěškách.
  - Pokud zakládáte směs do podsevu, není stanoven termín pro sklizeň krycí plodiny.
  - Orgány ochrany přírody mají pravomoci rozdělené následovně:
    - území národních parků a ochranných pásem národních parků – Správy národních parků,
    - území chráněných krajinných oblastí, území národních přírodních rezervací a národních přírodních památek – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR,
    - území přírodních rezervací a přírodních památek, nespadá-li do výše uvedených území – krajské úřady,
    - území soustavy Natura 2000, nespadá-li do výše uvedených území – krajské úřady.

Pro schválení složení druhově bohaté nebo regionální směsi je vytvořen formulář, který najdete na stránkách www.szif.cz.

- **Do 30 dnů od založení porostu provést změnu kultury v LPIS.**
  - Po založení porostu máte podle zákona o zemědělství 30 dní na ohlášení změny kultury. Nabízejí se dvě možnosti, a to změnit kulturu standardní orná půda (v LPIS označeno R) na kulturu travní porost na orné půdě (v LPIS označeno G), nebo na kulturu trvalý travní porost (v LPIS označeno T).
  - Změníte-li kulturu R na kulturu G, pak si tím ponecháváte možnost po skončení závazku po určitou dobu rozorát, neboť kulturu G lze bez omezení převést zpět do kultury R. Je však potřeba počítat s tím, že kultura G vstupuje do základny pro výpočet podmínek ozelenění. Pokud si tedy zatravněním chcete pomoci ke snížení výměry orné půdy z těchto důvodů, převedte kulturu R na kulturu T. Po pěti letech bude u kultury G zahájeno řízení o převedení na kulturu T.
  - Hospodaříte-li v oblastech s vyšší ochranou, je vhodné případné rozorání zatravněné plochy po skončení závazku zkontrolovat s orgánem ochrany přírody.
- **Hnojení provádět pouze před založením travního porostu a herbicidy používat jen v prvních dvou letech a pouze bodově.**
  - Oproti minulému období je možné půdní blok před založením porostu vyhnojit. Limit hnojení není nijak omezen. Při hnojení ale pochopitelně přihlídněte ke složení směsi osiv, kterou hodláte vysít. Zejména u druhově bohatých směsí nebo regionálních směsí může být hnojení před zatravněním nevhodné, neboť byliny ve směsi

nemusí na hnojení reagovat kladně. V případě pochybností o vlivu hnojení na vysévanou směs se poradte s orgánem ochrany přírody.

- V prvních dvou letech by mohlo být problémem zaplevelení porostu, proto je povoleno bodové použití herbicidů. V druhově bohatých a regionálních směsích pochopitelně zvažte dopad bodového použití herbicidů a případně záměr použití herbicidu projednejte s orgánem ochrany přírody.
- **Založený travní porost v prvním roce ošetřit minimálně dvěma sečemi s odklizem biomasy v termínech do 31. 7. a do 31. 10. Od druhého roku pást nebo sekat ve stejných termínech.**
  - V roce založení porostu není povolena pastva zvířat. To zajišťuje možnost stabilizace porostu. Povinné jsou minimálně dvě seče s odklizem biomasy, což by mělo zajistit i potřebnou regulaci plevelů.
  - Od druhého roku závazku lze travní porost udržovat buď sečí, nebo pastvou, a to v termínech do 31. 7. a do 31. 10. Pastvu i seč lze volně kombinovat.
- **V případě pastvy likvidovat nedopasky do 30 dnů od skončení pastvy.**
  - Povinnost likvidace nedopasků souvisí s ochranou před zaplevelením porostu. Pasete-li zvířata celoročně, je vhodné nedopasky likvidovat průběžně tak, aby nedošlo k vysemenění plevelných druhů. Podmínka stanovuje likvidaci nejdéle do 31. 12.
  - Z povinnosti likvidovat nedopasky jsou vyjmuté plochy s průměrnou skloni-

stostí nad 10°. K nápočtu sklonitosti na části dílu půdního bloku lze využít zákres plochy v LPIS.

- **Po dobu závazku neprovádět rozorání nebo obnovu travního porostu. Přísev provádět v případě druhově bohatých nebo regionálních směsí pouze směsí stejného složení.**
  - Je v celku logické, že na čerstvě založeném travním porostu je zakázaná obnova travního porostu. Problémy mohou nastat v případě poškození porostu divokou zvěří. Podle rozsahu lze ale v takovém případě uvažovat o nahlášení zásahu vyšší moci.
  - Rozorání travního porostu v průběhu závazku není možné, a pokud by k němu došlo, bude hodnoceno jako porušení podmínky závazku.
  - Pokud dojde k situaci, že je nutné porost přisévat, pak platí, že u komerčních směsí je povolen přísev bez omezení. Pro zachování druhové pestrosti a stejného složení porostu je přísev spojen s omezením tam, kde se sela druhově bohatá nebo regionální směs. Dosevate-li takto založené porosty, je nutné použít směs stejného složení.
- **Doklady o množství a kvalitě osiva uchovávat nejméně po dobu 10 let.**
  - Dokázat splnění podmínky složení nadstandardních osevních směsí nebo požadované kvality osiva lze jen předložením dokladů k osivu.
  - Doklady mohou být uznávací listy míchací protokol a další dokumenty, ze kterých lze zjistit kvalitu osiva a jeho množství.

Nejčastější chyby

Při zatravňování orné půdy nedochází zpravidla k závažným chybám. Kvalita vzcházení a úspěšnost zatravnění je přímo úměrná kvalitě směsí a charakteru stanoviště, které je zatravňováno. Častou chybou bývá opomenutí žadatelů změnit v souladu se zákonem o zemědělství zemědělskou kulturu z kultury standardní orná půda (R) na kulturu travní porost na orné půdě (G) nebo trvalý travní porost (T).

Co mohu udělat navíc?

- Současné komerční travní směsi obsahují minimální počet dvouděložných rostlin a nevhovující druhy, často hybridních trav v nevhodném poměru. Zpravidla jsou zastoupeny pouze produkční druhy.

Pro přírodu je ale klíčová diverzita druhů rostlin. Kromě druhové pestrosti je důležitý podíl dvouděložných rostlin ve vztahu k travinám. Druhové spektrum rostlin by svým charakterem mělo odpovídat typu louky vzhledem ke geografickému umístění. Máte-li možnost, použijte k výsevu směs travin s přídatkem vhodných dvouděložných rostlin. Nelze však použít jakékoliv dvouděložné rostliny!

- Použití druhově bohaté směsi může být vhodnou alternativou i ve volné krajině mimo chráněná území, byť je nutné počítat s vyšší cenou osiva, která v tomto případě nebude kompenzována dotací. Ve složení komerčních druhově bohatých směsí jsou zastoupena semena trav

a četných dvouděložných bylin různých čeledí vč. jetelovin. Jejich komponenty jsou většinou planého původu (byliny), nebo v kombinaci s odrůdami trav a jetelovin. Tyto směsi jsou ale z hlediska ochrany přírody nevhodné. Ve složení druhově bohatých směsí by měly být zastoupeny výhradně druhy domácí flóry odpovídající ekologickým podmínkám stanoviště a zamýšlenému cílovému společenstvu a české odrůdy, vyšlechtěné pokud možno z domácích zdrojů tradičními metodami (výběrem, vnitrodruhovým křížením). Původ osiva není tedy regionální, ale při složení směsí je respektováno hledisko ekologické, tj. vhodnost směsí pro různé

přírodní poměry (lokality v horských až podhorských oblastech nebo nížinách, různý vláhový režim stanoviště) a také způsob předpokládaného hospodaření (louky, pastviny).

- Příklady doporučeného složení druhově obohacených směsí:
  - **Louky v teplejších polohách** – převážně středně vlhké ovsíkové a kostřavové louky v nížinách až pahorkatinách do cca 400 m n. m. Z trav: psineček obecný, psárka luční, tomka vonná, ovsík vyvýšený, pohánka hřebenitá, srha laločnatá, kostřava luční, kostřava červená, medyněk vlnatý, bojínek

luční, lipnice luční, trojštět žlutavý; z jetelovin: štírovník růžkatý, čičorka pestrá, jetel luční, jetel plazivý. Na půdách bohatších živinami dominuje ovsík vyvýšený, na chudších půdách kostřava červená. Častěji se vyskytují v oblastech s extenzivním způsobem hospodaření a v okolí lidských sídel. Tento typ luk se vyznačuje relativně nejvyšší produkcí biomasy a jejich údržba vyžaduje zpravidla dvě seče, příležitostně může být využita extenzivní pastva. Variantu **složení směsí pro sušší lokality v teplejších polohách** se zastoupením suchovzdorných druhů rostlin; z trav: psineček obecný, tomka vonná, kostřava ovčí, lipnice smáčknutá, lipnice luční, z jetelovin: úročník bolhoj, kozinec cizrnovitý, tollice srpovitá, vičenec ligurus, čičorka pestrá, jetel alpský, jetel ladní, jetel horský.

- **Louky v chladnějším polohách** – vlhčí typy ovsíkových luk, v nejvyšších pohraničních pohořích případně i horské trojštětové louky. Tyto louky jsou rozšířeny od vyšších poloh pahorkatin až do hor a jejich dominantními druhy jsou psineček obecný, kostřava červená a trojštět žlutavý. Na rozdíl od luk nižších poloh se v těchto porostech méně uplatňuje ovsík vyvýšený. Druhové složení vysévaných jetelovin zde může být obdobné jako u ovsíkových luk nižších poloh: štírovník růžkatý, jetel luční a jetel plazivý. Podle produktivity a dostupnosti terénu mohou být jednosečné i dvousečné, případně s přepásáním otav. Přírodní výskyt těchto porostů je zpravidla vázán na půdní typ kambizemě s kyselou půdní reakcí a nízkou sorpční

schopností. Průměrné roční teploty se na stanovištích pohybují v rozmezí 3–6 °C, roční srážkový úhrn mezi 900–1500 mm. Vegetační sezóna je pod vlivem horského klimatu výrazně kratší.

- **Pastviny** – krátkostébelné porosty středně vlhkých druhově bohatých poháňkových pastvin v nížinných až podhorských polohách. Porosty jsou tvořeny převážně druhy snášejičými časté sešlapávání a okus. Z trav dostupných na trhu to jsou: psineček obecný, tomka vonná, pohánka hřebenitá, jilek vytrvalý. Z jetelovin se jedná zejména o jetel plazivý, často ale také štírovník růžkatý a jetel luční. Kromě pastvin se tento travinný typ vyskytuje také na okrajích polních a lesních cest, na sešlapávaných místech v obcích, v okolí budov a na rekreačních místech. Půdy jsou přirozeně úživné s mírně kyselou až neutrální reakcí. Stanoviště bývají osluněná i mírně zastíněná, nebývají příliš vyschlá ani zamokřená.
- Regionální směsi pravděpodobně nebudou dostupné pro všechny lokality. Souvisí to se způsobem, jakým jsou získávány. Podle způsobu získání semenného/rostlinného materiálu jsou definovány dvě kategorie:
  - směs z odděleně pěstovaných složek – směs osiv určená k ochraně přirozeného prostředí získaná smísením osiva jednotlivých složek, které byly vypěstovány odděleně mimo lokalitu sběru z osiva získaného sběrem v lokalitě sběru; tato směs obsahuje rody, druhy a případně poddruhy, které jsou typické pro dané stanoviště v lokalitě sběru,

- přímo sklizená směs – směs osiv určená k ochraně přirozeného prostředí získaná sběrem v lokalitě sběru; směs osiv uváděná na trh jako směs získaná v lokalitě sběru s čištěním nebo bez čištění; zahrnuje materiál sklizený jako zelené seno, seno, kombajnovou sklizní porostu, sklizní porostu kartáčovým příp. vakuovým sklízečem, výdrolky ze sena apod.
- Pro účel použití regionálních směsí jsou v ČR vymezené oblasti původu osiva:
  - Hercynská pohoří a jejich podhůří
  - Sudetská pohoří a jejich podhůří
- Polabí a přilehlé teplé pahorkatiny
- Panonská nížina a přilehlé teplé pahorkatiny
- Karpatská pohoří a jejich podhůří

Jediným místem v České republice, kde je v současnosti pro zatrávňování k dispozici regionální směs osiva, je CHKO Bílé Karpaty a přilehlé okolí. Jde tedy o osivo pro oblasti původu Panonská nížina a přilehlé teplé pahorkatiny a Karpatská pohoří a jejich podhůří (Bílé Karpaty). V ostatních oblastech bude zatím nutné používat k zatrávňování jen druhově bohaté směsi.

3. Použitá literatura

Evropská legislativa (dostupnost www.eur-lex.europa.eu)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013 ze dne 17. prosince 2013 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, v platném znění.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013 ze dne 17. prosince 2013 o financování, řízení a sledování společné zemědělské politiky a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 352/78, (ES) č. 165/94, (ES) č. 2799/98, (ES) č. 814/2000, (ES) č. 1290/2005 a (ES) č. 485/2008, v platném znění.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví pravidla pro přímé platby zemědělcům v režimech podpory v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zrušují nařízení Rady (ES) č. 637/2008 a nařízení Rady (ES) č. 73/2009, v platném znění.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 639/2014 ze dne 11. března 2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013, kterým se stanoví pravidla pro přímé platby zemědělcům v režimech podpory v rámci společné zemědělské politiky, a kterým se mění příloha X uvedeného nařízení.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 640/2014 ze dne 11. března 2014, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, pokud jde o integrovaný administrativní a kontrolní systém a o podmínky pro zamítnutí nebo odnětí plateb a správní sankce uplatňované na přímé platby, podporu na rozvoj venkova a podmíněnost.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 807/2014 ze dne 11. března 2014, kterým se doplňují některá ustanovení nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a kterým se zavádějí přechodná ustanovení.

Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 808/2014 ze dne 17. července 2014, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).

Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 809/2014 ze dne 17. července 2014, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, pokud jde o integrovaný administrativní a kontrolní systém, opatření pro rozvoj venkova a podmíněnost.

Národní legislativa**(dostupnost www.eagri.cz/public/web/mze/legislativa/)**

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, v platném znění.

Nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělci, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 309/2014 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých zemědělských podpor, ve znění pozdějších předpisů.

Dokumenty zpracované Ministerstvem zemědělství**(dostupnost www.eagri.cz/public/web/mze/dotace/)**

Program rozvoje venkova 2014–2020

Metodika k provádění nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, platná pro rok 2016.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, platná pro rok 2016.

Konzultace a poděkování:

Tento materiál byl konzultován s následujícími odborníky. Za jejich čas, spolupráci a cenné připomínky jim patří poděkování.

Eliška Hoferková, Ivana Jongepierová – Agentura ochrany přírody a krajiny Bílé Karpaty

Jan Klír – Výzkumný ústav rostlinné výroby

Ivan Novotný – Výzkumný ústav meliorací a půd

Klára Čámská – Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Václav Zámečník – Česká společnost ornitologická

Pavλίna Samsonová – Bioinstitut

Josef Makovský – Ministerstvo zemědělství

Poznámky: